

Aktuālās situācijas raksturojums: no 2021.gada 1.jūlija veiktās un turpmāk plānotās darbības, lai nodrošinātu sekmīgu vispārējās izglītības iestāžu tīkla turpmāko attīstību Jelgavas novadā atbilstoši ilgtspējīgas attīstības stratēģijā un programmā noteiktajiem stratēģiskajiem uzstādījumiem

Vispārējās izglītības iestāžu tīkla optimizāciju Jelgavas novadā

Jelgavas novadā, ņemot vērā esošo skolu klašu piepildījumu, pakāpeniski tiek īstenots skolu optimizācijas process. 2020./21. m.g. Jelgavas novadā vispārīzglītojošajā posmā mācījās 2374 skolēni. Pēc 2021.gada administratīvi teritoriālās reformas, apvienojot Jelgavas novadu ar Ozolnieku novadu, skolēnu skaits 2021./22. m.g. pieauga līdz 3434 skolēniem, savukārt 2022./23.m.g. tas bija 3451 skolēns. Kopumā novadā, tāpat kā valstī, vērojama negatīva demogrāfiskā situācija. Bērnu skaits Jelgavas novadā pēc reģistrētās dzīves vietas ik gadu samazinājās, tomēr 2022.gadā ir novērojama pozitīva tendence tā, piemēram, 2017.gadā tas bija 393; 2018. – 347; 2019. – 333; 2020. – 330; 2021. – 284, bet 2022. – 350.

Šādos apstākļos skolu tīkla sakārtošana, atbilstoši faktiskajai situācijai, ir būtiska. Skolu tīkla reorganizācijas ietvaros 2022.gada 31.augustā beidza darbību Salgales pamatskola, kas tika pievienota Staļģenes vidusskolai, bet Vircavas un Kalnciema pagasta vidusskolas, mainot izglītības pakāpi, tika reorganizētas par pamatskolām. No 2022.gada 1.septembra Jelgavas novadā vispārējo izglītību piedāvāja apgūt 9 pamatskolas un 6 vidusskolas, t.sk. ar 2023.gada 1.augustu Staļģenes vidusskola pārtrauca vidējās izglītības programmu īstenošanu un ir reorganizēta par pamatskolu.

Tāpat no 2017.gada līdz 2022.gadam veiktas vairāku izglītības iestāžu reorganizācijas. Tā 2017.gadā likvidēta Svētes pamatskolas Glūdas filiāle, Līvberzes vidusskola reorganizēta par Līvberzes pamatskolu, Vircavas vidusskolas Lielvircavas pamatskola pievienota Vircavas vidusskolas Platones filiālei un PII Taurenītis, pievienots Šķības pamatskolai.

Jelgavas novada reorganizētās izglītības iestādes no 2009.gada:

- Lielvircavas pamatskola pievienota kā filiāle Vircavas vidusskolai (2009.);
- Platones pamatskola pievienota kā filiāle Vircavas vidusskolai (2009.);
- Lielplatones pamatskola pievienota kā filiāle Elejas vidusskolai (2009.);
- Glūdas pamatskola pievienota, kā filiāle Svētes pamatskolai (2009.);
- Pārņemot no IZM Zaļenieku profesionālo vidusskolu, un to apvienojot ar Zaļenieku pamatskolu un PII Zvaniņš, izveidota Zaļenieku komerciālā un amatniecības vidusskola (2013.);
- Lielplatones filiāle reorganizēta, kā pirmsskolas filiāle PII Kamenītei (2014.);
- Elejas vidusskolas Lielplatones filiāle likvidēta (2016.);
- Svētes pamatskolas Glūdas filiāle likvidēta (2017.);
- Līvberzes vidusskola reorganizēta, kā Līvberzes pamatskola (2017.);
- Vircavas vidusskolas Lielvircavas pamatskola pievienota Vircavas vidusskolas Platones filiālei (2017.);
- PII Taurenītis, pievienots Šķības pamatskolai (2017.);
- Vircavas vidusskola reorganizēta, kā pamatskola (2022.);
- Kalnciema pagasta vidusskola reorganizēta kā pamatskola (2022.);
- Salgales pamatskola reorganizēta, pievienota Staļģenes vidusskolai (2022.);
- Staļģenes vidusskola reorganizēta par pamatskolu (2023.).

Vispārējās izglītības iestāžu tīkla attīstības nodrošināšana

Lai nodrošinātu kvalitatīvu izglītības pakalpojumu, būtisks faktors ir izglītības iestāžu pieejamība, nodrošinot pienācīgu izglītības iestāžu sasniedzamību. Jelgavas novadā tas ir būtisks aspekts, jo kopējā novada teritorija platības ziņā ir liela (1604 km²) un, no konfigurācijas viedokļa raugoties, novada teritorija ir izstiepta. No telpiskās perspektīvas viedokļa raugoties, novadu veido plaša lauku teritorija ar nelielām ciemu teritorijām, novadā nav reģionālās nozīmes attīstības centra. Izglītības iestāžu tīkla optimizācijas procesā, vērtējot izglītības pieejamību, būtiska nozīme ir iepriekš minētajai ģeogrāfiskajai specifikai. Savukārt iedzīvotāju blīvums ciemos un lauku teritorijā ir dažāds un nevienmērīgs.

Tā kā pilnībā nav iespēja nodrošināt sabiedriskā transporta pakalpojumus uz izglītības iestādēm, Jelgavas novada pašvaldība nodrošina skolēnu pārvadājumus Jelgavas novadā, ko arī to nosaka Izglītības likuma 17.panta trešās daļas 14.punkts. Šāda pieeja izriet no pašvaldībai noteiktās funkcijas izglītības jomā izpildes. Jelgavas novada pašvaldība galveno uzmanību pievērš izglītojamo mobilitātei, lai veicinātu iepriekš minētā Jelgavas novada reorganizētā skolu tīkla sasniedzamību.

2023.gadā Izglītības un zinātnes ministrija (turpmāk – IZM) nākusi klājā ar nodomu ieviest Ilgtspējīgs izglītības iestāžu tīkla un efektīvas finansēšanas modeli, kas, tā apstiprināšanas gadījumā, tiktu ieviests trīs gadu periodā. Šis modelis nosaka kritērijus pēc kuriem turpmāk tiks vērtēta pašvaldību skolu tīkla efektivitāte. Galvenie rādītāji, kurus IZM paredz ņemt vērā, lai nodrošinātu vienlīdzīgi pieejamu un kvalitatīvu izglītību visiem Latvijas bērniem, būs: skolas sasniedzamība, skolēnu skaits klašu grupās un pedagoģiskā personāla kapacitāte.

Ņemot vērā, ka Jelgavas novadā pagastu teritorijas ir lielas, lai iegūtu izglītību skolēniem, kas dzīvo lauku teritorijā, līdz izglītības iestādei, ja tiks apstiprināti IZM piedāvātie kritēriji, būs jāveic nesamērīgi garš ceļš vienā virzienā, vienlaicīgi ceļā tiks pavadīts nesamērīgi ilgs laiks, kas ir diskriminējoši lauku teritorijās dzīvojošajiem, jo netiek ņemts vērā reālais laiks, kad bērnam jau jāceļas un jāuzsāk dienas gaitas. Jau šobrīd šāds maršrutu garums dažviet sasniedz tuvu vienai stundai (atkarībā no sezonalitātes un ceļu kvalitātes un autobusu skaita) un vairums ir amplitūdā starp pusstundu un vairāk. Līdz ar to efektīvi saplānots (loģistika) un nodrošināts transports skolēniem kļūs vēl nozīmīgāks kā līdz šim.

Tāpat jāņem vērā fakts, ka sabiedriskā transporta pieejamības tendences lauku apvidos valstī ir negatīvas, t.i. sarūkot maršrutu rentabilitātei, sarūk to nodrošinājums. Līdz ar to paredzams, ka mainoties skolu tīkla izkārtojumam pašvaldībā, sabiedriskā transporta pieejamība vai kapacitātes pieaugums nebūs proporcionāls.

Pašvaldības redzējums sakrīt ar IZM piedāvātajiem variantiem, t.i. – iespējami tuvāk dzīves vietai jābūt pieejamai izglītībai no 1. – 6. klases, savukārt, lai arī teorētiski, 7. – 9. klašu grupā mobilitāte uz Jelgavas valstspilsētu ir iespējama, tomēr arī Jelgavas valstspilsētas skolu spēja uzņemt papildu audzēkņus varētu būt nepietiekama.

Patlaban pašvaldība pārvadā 22.7% no visiem skolēniem, un, pie noteikta skolu tīkla attīstības scenārija, skaits var palielināties, kas savukārt nozīmē, ka pašvaldībai būs jārisina jautājums par skolēnu pārvadājumiem un transportlīdzekļu nodrošinājumu. Izvērtējot esošo situāciju Jelgavas novadā konstatēts, ka vidējais skolēnu pārvadājumiem izmantojamo transportlīdzekļu vecums ir vismaz 14 gadi. Tie visi ir fosilās izcelsmes degvielu darbināmie transportlīdzekļi, kas neatbilst ekonomiskai un stratēģiskai situācijai.

Lai tuvākajā nākotnē novada pašvaldība varētu pilnā mēra un atbilstošā kvalitātē veikt izglītojamo pārvadājumus un nodrošināt izglītības iestāžu sasniedzamību un līdztiesību izglītības pakalpojuma pieejamībā (apjomā un pienācīgā kvalitātē), pēc iespējas ātrāk ir jāveic pašvaldības autoparka modernizācija, paredzot elektrifikāciju, kas sniegtu pašvaldībai gan funkcionālu, gan ekonomisku ieguvumu.

Tieši autoparka modernizācija ir viens no ekonomiski un saimnieciski pamatotākajiem risinājumiem reaģējot uz mainīgo skolu tīkla situāciju, jo citi risinājumi ir atkarīgi no trešajām

pusēm, kuru mērķis nav tieši atbilstošs novada mērķiem izglītībā (piem., sabiedriskais transports, kas pārvadājot iedzīvotājus vadās pēc citiem saimnieciskās rentabilitātes apsvērumiem).

Plānojot skolu tīkla attīstību ilgtermiņā pašvaldība iecerējusi piebūves Aizupes un Svētes pamatskolām (3 – 5 gadu periods), kā arī jaunas PII celtniecību Ozolniekos (3 gadu periods) un piebūves celtniecību Ozolnieku vidusskolai. Šīs aktivitātes ļaus risināt jau esošo iestāžu pārslodzi, tomēr joprojām paredzams, ka autopārvadājumu loma saglabāsies un var pat pieaugt kvalitatīva un līdztiesīga izglītības pakalpojuma saņemšanā.